

Bojan Končan

Zgodovina na maturi*

Matura iz zgodovine leta 2002 je potekala po ustaljenem sistemu: dijaki so junija in septembra pisali zgodovino v dveh dneh. Za prvi dan spomladanskega roka so bile izžrebane teme: Odporniška gibanja med drugo svetovno vojno in kolaboracija ter Slovenci v Avstro-Ogrski, za drugi dan pa Evropa in svet na prehodu iz srednjega v novi vek ter Slovenci v prvi jugoslovanski državi. Jesenske teme pa so bile: Zgodnje visoke kulture, Slovenci med drugo svetovno vojno, Mirovna gibanja in organizacije po drugi svetovni vojni ter Turški vpadi, kmečki upori in reformacija na Slovenskem.

Učni uspeh kandidatov pri letošnjem maturitetnem izpitu iz zgodovine¹ je bil primerljiv z uspehom pri drugih predmetih in z uspehom pri zgodovini v preteklih letih. Dosežena je bila skoraj idealna razporeditev ocen (po tem, ko se je upošteval še NP). Povprečna ocena je bila tokrat 3,14, kar je sicer manj, kot je povprečna ocena pri predmetu v šoli, je pa druga najvišja povprečna ocena pri zgodovini od ponovne uvedbe mature.

Povprečna ocena	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Povprečje
Zgodovina	2,69	2,56	3,18	3,05	2,94	2,96	3,13	2,93
Sociologija	3,19	3,15	3,13	2,86	3,04	3,05	3,04	3,06
Psihologija	3,00	3,04	3,17	3,13	3,22	3,06	3,08	3,1
Geografija	2,97	2,94	2,84	3,05	3,26	3,56	3,49	3,15

Ne glede na to, da ni velike razlike med povprečno oceno pri izbranih predmetih v zgornji tabeli velja opozoriti, da imata sociologija in psihologija v oceni vključen delež seminarske naloge, geografija pa ima od leta 2000 naprej tudi interni del ocene iz vaj. Zgodovina pa je še vedno eden redkih predmetov, kjer je vse ocenjevanje eksterno². Tudi to je eden od razlogov, zaradi katerih RPK za zgodovino pripravlja spremembo izpitnega kataloga in načrtuje uvedbo internega dela ocene.

Zadnje spremembe izpitnega kataloga za zgodovino so bile leta 2000, ko so se spremenile teme in je bila uvedena enotna struktura izpitne pole. Nove spremembe – predvsem vprašanje uvedbe internega dela ocene – so bile sicer v resni razpravi na RPK, a do sprememb še ni

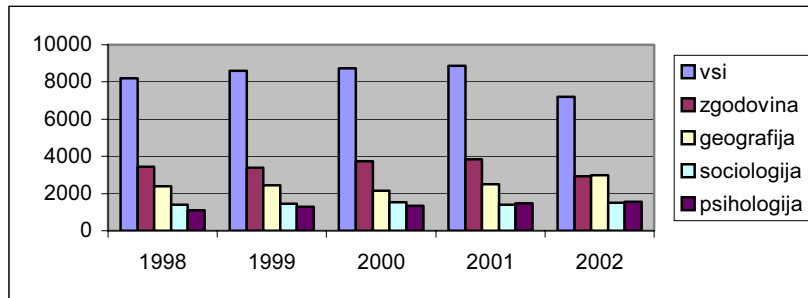
* Prispevek na okrogli mizi Zgodovina na maturi na 31. zborovanju slovenskih zgodovinarjev »Regionalni vidiki slovenske zgodovine«; Maribor, 10. – 12. oktobra 2002.

¹ Upoštevana je le junijska matura, jesenski rezultati so vedno specifični, zaradi drugačne strukture kandidatov. Povprečna ocena jesenske mature je bila le 2,1.

² Matematika in vsi jeziki imajo ustno oceno, biologija, fizika, kemija oceno iz vaj in sociologija, filozofija, psihologija, in zgodovina umetnosti seminarsko nalogo itd. Izračun kaže, da bi se z uvedbo internega dela izpita povprečna ocena pri zgodovini dvignila.

prišlo. Komisija predvideva, da bi lahko bil interni del ocene prvič uveden pri maturi leta 2005. Že lansko leto je komisija sicer pripravila predlog sprememb³ za leto 2004, a je RMK komisiji predlagala, da svoj model ustne ocene prilagodi ostalim predmetom na maturi.

Na maturi leta 2002 se je uresničila napoved, da se bo delež dijakov z maturo iz zgodovine počasi zmanjšal. Zgodovina prvič ni bila izbirni predmet z največjim številoma kandidatorov, prehitela jo je geografija⁴.

RPK je v preteklosti večkrat ocenila, da mnogi kandidati izberejo zgodovino kot izbirni predmet misleč, da je izpit iz zgodovine, zaradi omejitve na 10 tem lahek. Tudi to naj bi bil eden od razlogov relativno nizkih ocen, zato samo zmanjšanje števila kandidatorov zaenkrat ni zaskrbljujoče.

	1998	1999	2000	2001	2002
Vsi	8199	8610	8731	8882	7209
Zgodovina	3443	3393	3743	3832	2941
Geografija	2386	2456	2159	2491	2973
Sociologija	1393	1465	1542	1390	1496
Psihologija	1095	1287	1331	1484	1556

Prag za posamezne ocene je bil tako kot v preteklih letih tudi letos določen po vsebinski analizi izpitnih pol z mejnim številom točk. Prag za pozitivno oceno je bil tokrat postavljen na 40 procentih točk⁵, za dobro na 54 točk, prav dobro na 68 točk in za odlično na 81 točk. Vseh točk na maturi v osmih letih mature še ni zbral nihče, letos je imel kandidat z največjim številom točk 96 odstotkov točk.

Prag 40 odstotkov točk za pozitivno oceno je morda postavljen relativno nizko, vendar so približno enako mejo postavili pri psihologiji, pravu, kemiji, računalništvu, fiziki in matematiki. Pri geografiji je bil prag za pozitivno oceno pri 51 odstotnih točkah, pri sociologiji pa na 45 točkah.

Izpitne pole so si bile enakovredne po težavnosti in zahtevnosti in primerljive s polami v preteklih letih. Analiza in primerjava statističnih podatkov kaže, da so bile pole po vseh kazalcih (indeks objektivnosti, zanesljivosti, ločljivosti, težavnosti...) zadovoljivo sestavljene. Deloma je izstopala po nižjem povprečnem številu točk nacionalna pola prvega junijskega

³ Komisija je predlagala 20 % delež interne ocene. Kandidat bi dobil 10 % glede na oceno, ki bi jo pridobil med letom pri pripravi na maturo, 10 % ocene pa bi predstavljalo njegovo povprečje ocen iz zgodovine v 3. in 4. letniku.

⁴ Izpitov pri zgodovini je bilo sicer več, ker so mnogi kandidati dvigovali ali popravljali oceno.

⁵ Glede na postavljeno mejo bi bilo skupaj neuspešnih okrog 12,5 % dijakov, a zaradi NP jih je bilo dejansko negativnih »le« 9,3%.

roka, a se je komisija odločila, da ohrani enotno ocenjevalno lestvico. Vsebinska analiza pole je namreč pokazala, da vzrok odstopanja ni bil v njeni sestavi. Vsi kazalci so se gibali znotraj priporočenih indeksov težavnosti. Po mnenju pregledovalcev so imeli dijaki tudi dovolj časa za pisanje. Žal je dejstvo, da kandidati ravno pri nacionalnih temah iz 19. in 20. stoletja praviloma dosegajo slabše rezultate. RPK meni, da bi to morali posebej izpostaviti na seminarjih za učitelje zgodovine.

Razveseljivo je, da je vsako leto manj pol, ki morajo zaradi točkovnih razlik med ocenjevalcema v tretje ocenjevanje. Tudi pritožb je bilo letos manj kot lansko leto, delež uspešno rešenih pa je relativno nizek. Vseeno pa ostaja zgodovina izbirni predmet z največjim številom pritožb. Na RPK ostaja naloga, da poskrbi za še enotnejše ocenjevanje. Pritožb je bilo 51, 29. kandidatom se je po pritožbi spremenilo število točk⁶, ocena pa se je po pritožbah spremenila 16. kandidatom.⁷ Pri zgodovini je delo izvedencev opravljala razširjena RPK, druge komisije imajo manjše število izvedencev. Morda bo o tem potrebno razmisliti tudi pri zgodovini.

Zunanji ocenjevalci, ki vsako leto po popravljanju nalog izpolnijo tudi anketne vprašalnike in z odgovori na vprašalnik do neke mere ocenjujejo izpitne pole, so to storili tudi letos.

Ocene izpitnih pol, ki so jih dali ocenjevalci so visoke, višje kot pred leti. Velika večina ocenjevalcev tudi podpira sedanjo strukturo pole, resnih pripomb na posamezna vprašanja ocenjevalci niso dali.

Odgovori ocenjevalcev

	8/6 1. pola	8/6 2. pola	10/6 1. pola	10/6 2. pola
1. Ali so bila vprašanja ustrezno sestavljena?				
da	63,0 %	59,4 %	68,7 %	71,4 %
ne	25,6 %	21,8 %	18,8 %	7,1 %
neopredeljeno	11,4 %	18,8 %	12,5 %	21,5 %
2. Katera vprašanja so bila				
pretežka				2x5
prelahka	3x5			
nerazumljiva	2x20	3x6,3x12		
strokovno sporna				
zavajajoča		6x23		
3. Ocena pole	4,2	3,8	3,9	4,2
4. Ocena sestave navodil	4,1	4,1	4,0	4,5

Če upoštevamo povprečje večina ocenjevalcev (66%) meni, da so bile pole ustrezno sestavljene, 16 % se jih ni opredelilo (večinoma so navajali konkretne pripombe k posameznim vprašanjem), 18 % jih meni, da pole niso bile ustrezno sestavljene. Zanimivo pa je, da so tudi ti vseeno mnogokrat ocenili pole pozitivno, njihova povprečna ocena je le malenkostno nižja od ocene skupine, ki je ocenila pole kot ustrezne.

Najbolje ocenjena pola je bila Slovenci v prvi jugoslovanski državi, najslabše pa Slovenci v A-O in Mirovna gibanja in organizacije po drugi svetovni vojni.

⁶ Pri reševanju pritožbe lahko izvedenec oceni nalogo tudi z manj točkami, kot sta jo povprečno ocenila ocenjevalca. V takem primeru se ocena ne spremeni.

⁷ Pri geografiji je bilo 44 pritožb in nobene spremembe ocene.

Razveseljivo je, da se med anketiranci nobeno vprašanje ni dvakrat pojavilo kot strokovno sporno. Največ pripomb je bilo na to, da vprašanje sprašuje že vprašano in na oblikovno nepreglednost posameznih vprašanj, pri enem vprašanju je bilo 6 krat navedeno, da tekst zavaja. Večkratna pripomba pa je bila, da je možnih več odgovorov, kot jih predvideva točkovnik.

Po mnenju ocenjevalcev, dijaki najslabše obvladajo:

- analizo in sintezo 42 %
- vrednotenje in uporabo 32 %
- znanje in razumevanje 25 %

Pozornost zasluži tudi primerjava med ocenami izpitnih nalog, ki so jo dali ocenjevalci letos z oceno iz leta 2000.

Primerjava pokaže, da so junijske pole prvega roka leta 2000 ocenili povprečno z oceno 3,8, navodila za ocenjevanje pa z oceno 3,9.⁸

Dve leti pozneje je povprečna ocena junijskega roka 4,1, navodil za ocenjevanje pa 4,2 – pri pet stopenjski ocenjevalni lestvici

Ocenjevalci so spet ocenjevali tudi strukturo pole, glede na delež posameznih vprašanj. Primerjava z letom 2000, ko so prvič odgovarjali na to vprašanje, sicer pokaže določene premike, večina ocenjevalcev pa podpira sedanjo strukturo, saj so mnogi zapisali, da zagovarjajo sedanji kombiniran sistem vprašanj.

Kateremu tipu vprašanj bi v bodoče dajali prednost?

	2000	2002
Vprašanjem kratkih odgovorov	82 %	75 %
Esejskim vprašanjem	3 %	13 %
Vprašanjem zaprtega tipa	15 %	12 %

Ne glede na relativno veliko podporo sedanji strukturi izpitne pole, je RMK resno prisluhnila tudi predlogom stroke (dr. Trškan, Društvo učiteljev zgodovine) za drugačno sestavo izpitnega kataloga in tudi drugačno maturo, vendar so večje spremembe zasnove mature še stvar diskusije.

⁸ Pri tem velja povedati, da je bila leta 2000 matura prvič izvedena po novi strukturi pole.